

Stenogramm

XIV Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 16.10.2019, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:02 Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (54 SE) teine lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu 5. töönädala kolmapäevast istungit. Nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Enn Eesmaa, palun!

14:01 Enn Eesmaa

Suur tänu! Väliskomisjoni nimel annan üle kaks otsuse eelnõu, millega soovime muuta Riigikogu otsust "Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine".

14:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem eelnõude ja arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks otsuse eelnõu ja Riigikogu juhatus menetleb neid meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

1. 14:02 Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (54 SE) teine lugemine

14:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Saame minna tänase päevakorra juurde. Täna on üks päevakorrapunkt, see on Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 54 teine lugemine. Kutsun ettekandjaks keskkonnakomisjoni liikme Jevgeni Ossinovski. Palun!

14:03 Jevgeni Ossinovski

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu 54 teine lugemine. Kahe lugemise vahel on toimunud mitmeid olulisi sündmusi. Esiteks on mööda läinud direktiivi ülevõtmise tähtaeg – see oli 9. oktoobril –, mistõttu tuli komisjonil teha ettepanek muuta eelnõu jõustumisaega, mis pidi esialgu olema 9. oktoobril. Kuna valitsus andis selle Riigikogu menetlusse liiga hilja, siis ei olnud võimalik seda selleks päevaks ära menetleda. Lisaks on toimunud oluline muutus, mis puudutab ... Vaatan, et siin suitsumehed arutavad teisi küsimusi.

14:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tähelepanu, kuulame ettekandjat!

14:04 Jevgeni Ossinovski

Lisaks sellele on esimesel lugemisel teemaks olnud direktiivi artiklis 10c toodud erand ehk võimalus kasutada riigile eraldatud kliimaühikuid fossiilenergiasse investeerimiseks. Selle kohta valitsusel tolleks

ajaks veel seisukohta ei olnud, aga 30. septembril, kui oli tähtaeg teavitada Euroopa Komisjoni liikmesriigi soovist kasutada seda artikli 10c erandit, otsustas valitsus – tänuväärset –, et Eesti seda ei taotle. Igati keskkonnasõbralik samm. Sellest tulenevalt kõik meie kliimaühikud, mis riigile on eraldatud – valitsus otsustas ka, et moderniseerimisfondi, mis selle eelnõuga luuakse, neid ei tõsteta –, realiseeritakse enampakkumisel.

Siis laekus tähtjaks kaks muudatusettepanekut, mõlemad olid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Peab ütlema, et väga head muudatusettepanekud, nagu oleks ise kirjutanud.

Komisjon arutas neid oma k.a 8. oktoobri istungil, tulemused on fikseeritud istungi protokollis nr 16.

Sellest lähtudes annan teile väikese ülevaate. Üks muudatusettepanek puudutas eelnõu §-ga 165¹ loodavat võimalust kasutada nn 10c erandit ehk kliimaühikuid fossiilenergiasse investeerida.

Muudatusettepanek, mille Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon komisjonile esitas, nägi ette vastavate sätete eemaldamise eelnõust. Kuna Vabariigi Valitsus otsustas seda erandit mitte kasutada, siis ei ole vaja ka ette näha seda regulatsiooni uues atmosfääriõhu kaitse seaduses. Vabariigi Valitsuse esindaja ei toetanud seda muudatusettepanekut, leides, et kuigi valitsus ei ole seda erandit kasutanud, tuleb äkki kunagi valitsus, kes soovib seda kasutada, ja siis võiks seaduses mingi selline punkt olla. See ei olnud väga veenev argument. Komisjon otsustas konsensuslikult toetada Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni muudatusettepanekut, mille kohaselt jäetakse eelnõust välja § 165¹ ja veel mõned täiendused, mis on seotud sellesama paragrahviga.

Teine muudatusettepanek puudutas seda, millises ulatuses nimetatud kliimaühikuid kasutatakse kliimaeesmärkide täitmiseks. Nimelt, direktiiv, mille me selle eelnõuga üle võtame, seab riigile kohustuseks kasutada vähemalt 50% sellest tulust, mis ühikute müügist enampakkumisel vabaneb, kliimaeesmärkide täitmiseks. Seal on erinevaid asju, viise ja harusid, kuhu on võimalik seda investeerida. On võimalik soojustada maju, on võimalik osta elektrironge, on võimalik osaliselt kompenseerida näiteks taastuvenergiatasusid ehk siis osta selle kaudu ka taastuvenergia võimsust. Võimalusi on hästi palju. Ülejäänud 50% on liikmesriikidel õigus kasutada lihtsalt oma eelarve üldtuludeks, st muude eelarvekulude katteks, eelarveakude lappimiseks. Tõsi on see, et Eesti nagu mitmed teisedki riigid on siiani kasutanud valdavalt direktiivis ette nähtud miinimumi: 50% oleme suunanud kliimaeesmärkide täitmiseks, ülejäänuga oleme katnud muid eelarvekulusid.

Muudatusettepanek, mille Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon targalt tegi, nägi ette tulenevalt globaalsest kliimakriisist ja nendest arengusuundadest, mis maailmas on, samuti Euroopa Liidu ettepanekutest kliimanetraalsuse kontekstis – mida Vabariigi Valitsus tänuväärset on toetanud ja millele ka Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon esmaspäeval heakskiidu andis –, et arvestades praeguseks kokku lepitud eesmarke, mis Riigikogu on heaks kiitnud kliimapolitika põhialustes aastani 2050, me räägime kliimanetraalsuse kokkuleppe korral ambitsiooni tõstmisest. Nagu ka palju räägitud SEI raport näitab, tegelikult selleks, et aastaks 2050 kliimanetraalsus saavutada, peaksime me järgmise kümnendi jooksul tuntavalt kiirendama investeringuid kliimaeesmärkide täitmiseks ja alustama sellest, mis toob kõige kiirema võidu. Näiteks annab kortermajade ja muude hoonete soojustamine energiasäästu – ühelt poolt hoiab raha kokku, teiselt poolt võimaldab kliimaeesmärke täita. Seetõttu me tegime ettepaneku, et riik kasutaks 100% nendest kliimaühikutest keskkonnaeesmärkide täitmiseks järgmise kümnendi jooksul, selleks et Eestil oleks võimalik need olulised investeeringud ära teha just nendest vahenditest, mis ongi selleks ette nähtud. Need kliimaühikud on ju tegelikult ette nähtud selleks, et nende abil teha keskkonناسäästu investeeringuid. Aga selle ettepanekuga nii hästi ei läinud. Ka seda ettepanekut Vabariigi Valitsus ei toetanud, väites – mis formaalselt on tõsi –, et seaduse järgi valitsus kasutab vähemalt 50%, st ta võib ka rohkem kasutada. Keegi ei keela valitsust rohkem kasutamast, see vastab tõele, aga kogemus näitab, et vähemalt 50% on praktikas tähendanud täpselt 50%. Sellest tuleneb ka meie ettepanek seaduses ette näha, et valitsus peab kasutama 100% ehk oluliselt rohkem. Asja hind on kümnendi kontekstis peaaegu 700 miljonit eurot või, ütleme, umbes nii praeguste arvutuste järgi kliimaeesmärkide täitmiseks. Aga valitsuse seisukoht on loomulikult arusaadav, sest selle muudatusettepaneku heakskiitmine eeldab tegelikult ka seda, et riigi eelarvestrateegias ei saa neid vahendeid kasutada muude valitsuse kuluotsuste katteks. See kahtlemata Vabariigi Valitsust ei rõõmusta. Ei rõõmustanud see koalitsiooniliikmeid keskkonnaministri ametis ega ka Heiki Kranichit, kes hääletasid selle muudatusettepaneku vastu argumendiga, et paindlikkus on hea asi ja küll me kuidagi need kliimaeesmärgid täidame – kuidas täpselt, see jäi selgusetuks.

Komisjon otsustas suunata selle eelnõu teisele lugemisele tänaseks ja juhul, kui teine lugemine täna lõpetatakse, teha ettepaneku ka kolmandale lugemisele saatmise kohta 22. oktoobriks, järgmiseks

teisipäevaks, aga see, kas nii läheb, sõltub muidugi juba Riigikogu otsusest. Need viimased otsused lugemiste ja kuupäevade kohta võeti vastu konsensuslikult.

14:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Yoko Alender, palun!

14:12 Yoko Alender

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Meil on siin infotunnis olnud ministritega juttu Eesti võimalustest kliimaeesmärkidesse panustada. See oli kindlasti hea ettepanek. Kas te teeksite Riigikogu liikmetele enne, kui me muudatusettepanekut hääletame, ka ülevaate, milline on meie praegune seis kliimanetraalsuse poole liikudes võrreldes teiste Euroopa riikidega? Kuidas me seal tabelites oleme?

14:12 Jevgeni Ossinovski

Täna nii küsimuse eest kui ka selle muudatusettepaneku toetamise eest keskkonnakomisjonis! Mis puudutab meie seisut, siis seis on halb, lühidalt öeldes, aga sellel väitel on olulisi kvalifikatsioone. Nimelt, Kyoto ja sellest edasi Pariisi kliimaleppe eesmärke seades võetakse aluseks aasta 1990, viimane Nõukogude Liidu aasta, kui Eesti keskkonkakoormus ja kasvuhoonegaaside emissioon olid väga suured. Järgmistel aastatel kukkusid nad kolinal kokku ja nüüd me võime öelda, et näete, meie emissioonid on vähenenud võrreldes 1990. aastaga rohkem kui poole võrra. Tegelikult viimase kümne-viieteist aasta jooksul on nad kas olnud stabiilsed või pigem kergelt kasvanud. Nii et me tegelikult ei ole keskkonna mõttes märkimisväärselt paremaks läinud. Kui me vaatame oma keskkonna jalajälge, näiteks majandusühiku kohta, SKT ühiku kohta, mis näitab, kui heitme- ja reostusemahukas on meie majandus, siis me oleme maailmas kas esimesed või ikka seal tipus, esimese paari-kolme hulgas.

Põhiline roll on loomulikult meie põlevkivienergeetikal, mis annab umbes 70% kõikidest kasvuhoonegaaside emissioonidest, aga teisest küljest, kui me vaatame energiatarvet, siis juba mainitud energiasääst on kindlasti see teema, kus Eestis on väga-väga suured väljakutsed, mis puudutavad elamufondi, energia raiskamist selle puhul, aga ka avaliku sektori hooneid. See on see koht, kus tegelikult seesama SEI raport ka selgelt ütleb, et sinna peaks investeerima kohe, sealt on võimalik kuni aastaks 2050 juba summaarselt väga palju kasvuhoonegaaside emissiooni kokku hoida. Seal ei ole tehnoloogilisi küsimusi nagu mõne teise tehnoloogia puhul, mis võib-olla muutuvad kättesaadavaks ja üldse teostatavaks aastal 2030 või 2040. Majade soojustamise tehnoloogia on meil olemas, ta on väga hästi välja arendatud ja meil on aastatepikkune kogemus KredExi kaudu, kuidas seda väga hästi teha. Sinna oleks vaja raha panna ja teha seda kohe, aga kui me vaatame valitsuse prioriteete, siis need on pigem sealt raha äravõtmise poole.

Tundub, et lootus on selline: kuna eesmärk on piisavalt kaugel, siis eks kunagi keegi tegeleb sellega, et emissioone praktilises elus vähendada. Minu hinnangul see ei ole väga tark ega mõistlik. Võtame kas või kõige lihtsama näite, et me võime ju lihtsalt öelda, et mis me selle Ida-Virumaaga ikka jändame, CO₂ hind reguleerib seda, kas seal toodetakse või ei toodeta. Tegelikult seda tüüpi protsesse peaks juhtima, sotsiaalses mõttes, selleks et ei oleks sellist olukorda, nagu meil on siin olnud – ühel hetkel järsku avastatakse, oi-oi, näed, toota ei saa, kuna CO₂ hind on kõrge, nüüd tuleb hakata töötajaid koondama.

Siis tormavad ministrid sinna ja teevad üllatunud näo: "Issand jumal! Mis nüüd juhtus? Kuidas me saame aidata?" Tegelikult on ju aastakümneid olnud ette teada, et niimoodi läheb. Meil on vaja strateegilist, pikaajalist nägemust, kuidas siis järk-järgult oma keskkonkaeesmärke täita.

14:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on läbirääkimiste soovi? Läbirääkimiste soovi ka ei ole, siis me saame minna muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Esimene muudatusettepanek, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Teine muudatusettepanek, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult. Ja kolmas muudatusettepanek, mille on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon samuti: arvestada täielikult. Me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Kuna katkestamissettepanekut ei ole tehtud, siis on eelnõu 54 teine lugemine lõppenud.

Aitäh, kolleegid! Täna Riigikogu istung on lõppenud.

Istungi lőpp kell 14.17.